چەپ و کۆمۆنیست ئەوەندەی ڕاستڕەوکان زیانیان بە بزوتنەوەی سۆشیالیستی گەیاندووە

زاهیر باهیر – لەندەن
Sep 2016

بەشی یەکەم:

چەرخی ڕابوردوو دوو کارەساتی گەورەی مێژویی بە خۆوە دیت کە تا ئێستاش لانی کەم بەشێکی زۆری جیهان بە دەست یەکێکیانەوە هەر دەناڵێنێت. ئەو دوو کارەساتە مێژوییەش یەکەمیان "شۆڕشی بەلشەفی" و بەڵشەفیزم بوو ئەوی دیکەشیان "شۆڕشی ئێران" بوو ، کە لە ڕاستیدا هیچیان شۆڕش نەبوون، بگرە دژ بە شؤڕشەکە بوون.
کارەساتی یەکەم گەر تەواوی دونیای بە خۆیەوە سەرقاڵنەکردبێت ئەوە بەشێکی زۆری لە جیهان گرتەوە و نزیکەی 80 ساڵی خایاند، گەرچی هێشتا سێبەرەکەی هەر بەسەرمانەوەیە. کارەساتی دووهەمیشیان کە لە ئێستادا لە جەنگی مەزهەبی نێوانی شیعە و سونە و سونە و سونە و " کافراندا" درێژکراوەتەوە تا ئێستا کۆتایی ئەم شەوەزەنگە ، ئەم سەردەمە ڕەشە، لە هیچ شوێنێکەوە دیار نییە . ئەوەی کە لە ئێراندا ڕوویدا کە ناوی بە شؤڕش دەرکردووە بەردی بناخەی جەنگی عێراق و ئێران، ڕۆڵ و کارایی لەسەر ناوچەکە بە دروستکردنی حیزبی سیاسی و میلیشیاکانیانەوە ، دروستکردنی دوو سێنتەری سەرەکی لەگەڵ سعودیەدا لە ناوچەکەدا و پێشبڕکێی نێوانیان لە نانەوەی جەنگی وێرانکاریدا و لە دایکبوونی تالیبان و قاعیدە و ئێستاش داعش ، دانا.
ئەگەر چی هەر یەك لەم دووکارەساتە لەلای زۆرینەی خەڵکی بە خودی چەپ و کۆمۆنیستەکانیشەوە بە دوو دیارەدەی جیا، پێناسە کراوە و ناوهێنراوە ، یەکەمیان بە چەپ و دووهەمیان بە ڕاست ، بەڵام لە ڕاستیدا هەردوکیان دووژمنی سەرەکی بیرۆکەی سۆشیالیزم/ ئەنارکیزم بوون و ڕێگر و دژ بە دروستکردنی ئەو کۆمەڵە بوون ، بەڵام هەر یەك لە پێگە و دیدی خۆیەوە دووژمنایەتی کردوە. کاتێکیش کە ئەم دوو بزووتنەوەیە هەردوکیان کەم تا زۆر وەك یەك لە داهاتوی سۆشیالیزم

کاریان کردبێت ، ئیدی ناوزدەکردنیان بە چەپ و ڕاست ، مانایەکی نامێنێت!! ئەمە لە کاتێکیشدا کە هێڵی ناوکۆیی ئەم دوو بزوتنەوەیە و بزوێنەری سەرەکییان ” ئایدۆلۆژیا” بووە .

لەم وتارەمدا، من تەنها زیاتر پێداگریی لەسەر کومۆنیستەکان و ئایدۆلۆژییەکەیان کە بنەماکەی مارکیزمە، دەکەم . دەمەوێت گەر بە کورتیش بێت ئەو بنەمایانە بۆ خوێنەر بخەمەڕوو تاکو ئەوە ڕونبکەمەوە کە چۆن چەپ و کۆمۆنیستەکان بەکردەوە دووژمنی سەرسەختی سۆشیالیزم بوون و سەرچاوەی ئەو دووژمنکارییە لە کوێوە سەرچاوەی گرتووە و ئەو بوارانەشی کە گرتونیەتەوە .

• چەپەکان لە ڕابووردو و لە ئێستادا:

چەپ بە هەموو لقەکانیەوە هەر لە سۆشیالدیمۆکرات و حیزبە سۆشیالیستەکان و ژینگە و سەوز و حیزبە کرێکارییەکانەوە لە سەرانسەری جیهاندا ، نەیانتوانیوە ببنە هیزێکی شۆڕشگێڕ و کۆمەڵ بەرەو گۆڕانکارییەکی بنەڕەتی ببەن. ئەو دروشمانەی کە هەڵیانگرتبوو وەکو ئازادی و یەکسانی و دادوەری کۆمەڵایەتی، بە گەیشتنە دەسەڵاتیان ، کاڵبوونەتەوە. چەقی تێکۆشانی ئەمان لە وڵاتانی دواکەوتووی پیشەسازیدا جەنگی لادێ/ گەریلە بووە و لە وڵاتانی دیکەی پێشکەوتوی پیشەسازیشدا ، هەڵبژاردنی پەڕلەمانی بووە.

ئەوانەی لە ڕێگای جەنگی گەریلاییەوە تێکۆشاون، نەگەیشتونەتە هیچ شوێنێك، یا گەر گەیشتبێتیشن فرمانڕەوایيەکی باشتریان لەوانەی پێش خۆیان دروستنەکردووە. ئەوانەشیان کەلە ڕێگەی هەڵبژاردنی ” دیمۆکراسیانەوە” دەسەڵاتیان گرتۆتەدەست، نەیانتوانیوە دروشمەکانیان و تەواوی داخوازییەکانی ئەوانەی کە دەنگ و متمانەیان پێداون ، بەجێبگەیەنن. گومانیشی تیانییە کە ڕەنگە نێتی گەلێکی ناو ئەم پارتانە پاکبووبێت و بەڕاستیش بۆ ئەو مەبەستە لە سیاسەت و پارتایەتییەوە ئاڵابن، بە تایبەت کە گەلێك لە پارتە سۆشیالدیمۆکرات و کرێکارییەکان، کەسانی مارکسی و لینینی دڵسۆزی تیادا بووە ، کە زۆربەی کات بەرنامەی ڕادیکالتریان لە مانیفێستی حیزبەکەیان پێبووە .

ئەزموونە یەکبەدوایەکەکانی فرمانڕەوایيان لە شوێنە جیاجیاکانی ئەم دونیایەدا، کە تازەترینیان یۆنانە، سەلماندیان کە ئەمان نەك هەر لە گۆڕانکاری بنەڕەتی بەڵکو لە بەجێگەیاندنی ئەو بەرنامەیەشی کە کەمپەینیان بۆ دەکرد، دەستەپاچە بوون . ئەمان لەبری ئەوەی کە ببنە خزمەتکار و پارێزەری بەرژەوەندی ئەوانەی کە هەڵیانبژاردوون بۆ ئەو شوێنە، کەچی پارێزەری بەرژەوەندییەکانی ئەوانەن کە هەموو شتێکیان لەوانەی کە دەنگیان پێداون ، زەوتکردوە . بەواتایەکی

دیکە ئەمان تەنها فرمانبەرێکن داکۆکی لە یاسا و بەرژەوەندی بانقەکان و کۆمپانیا گەورەکان و دەوڵەمەندەکان و خاوەنزەوی و موڵکە گەورەکان و کۆمەڵی دەستەبژێر دەکەن. ئەمان تەنها بورغویەکی بچوکن لە ماشێنە گەورەکەی سیستەمەکەدا ، گەر لە کاریش بکەون ، ماشێنەکە کاری خۆی دەکات و ڕاناوەستێ. ئەوەی کە فرمانڕەوایی دەکات ئەوانەن کە ناوزەدەم کردن بە یارمەتی یاسا و پۆلیس و سوپا و دادگا و دەزگە سیخوڕییەکانیان تاکو یاساکانیان بۆ بخەنە کار.
لە هەموو حاڵەتێکدا ئەمان لە فرمانڕەواییاندا تەنها دەتوانن چەند ڕیفۆرمێکی بچوك بکەن و چەند کێشەیەکی بچوك لابەلابکەنەوە و بە ئاستەم ژیانی زۆرینەکەی لە چاو حوکمی حیزبە ڕاستڕەوە کاندا ، ببەنە پێشەوە. سەرەنجامیش وەهمدانێکی گەورەیە بە خەڵکی بەوەی کە بەڵێنێکی گەورەیان پێدەدەن و ناتوانن بیبەنەسەر و لەو بارەشدا بێ ئومێدیان دەکەن.
بەم کردارانەیان، گومانی تیادانییە ئەمان باشترین خزمەتی سیستەمەکە دەکەن بە درێژکردنەوەی تەمەنی و هەڵخەڵەتاندنی خەڵکی و باوەڕهێنانیان بە هەرە درۆ گەورەکەی مێژوو کە پرۆسەی هەڵبژاردنە، چونکە ئەمان لە حیزبگەلێکی ئاوادا کاردەکەن کە پەیامیان بۆ ئێمە ئەوەیە کە تاکە ڕێگایەك کە لە پێشمانە گرتنەبەری ڕێگای رێفۆرم و چاککردنی هێدی هێدی بارودۆخەکەیە، نە ڕێگایەکی دیکە، ڕێگای سێهەم.
بەبۆچونی من ئەم کەسە سۆشیالیست و مارکسییانە کە لە ناو ئەم حیزبە کرێکاری و چەپانەدا لێبڕاوانە و دڵسۆزانە کاردەکەن ، باشترین خزمەت و کار لە سەر درێژکردنەوەی تەمەنی ئەم سیستەمە دەکەن ، زیاتر لە هاوەڵە کەمتر ڕادیکالەکانیان ، ئەویش بەهۆی ئەو پێگە کۆمەڵایەتییەی کە هەیانە و هەبوونی متمامانەی زۆر لە لایەن خەڵکە ئاساییەکەوە.
ئامارەکان و واقیعیش ئەوەیان پێکاوە کە ئەمان کاتێك لە حوکمدان نەك هەر گیانی شۆڕشگێڕییان لە ناو خەڵکدا مراندووە بەڵکو گیانی بەرهەڵستاکاریی ئاساییشیان ، مراندووە . لە شوێنێکی وەکو ئەوروپا بە تایبەت بریتانیادا سەردەمانێك کە حیزبی کرێکاران لەسەر حوکمن ، ژمارەی ناڕەزاییەکان و مانگرتنەکانی کرێکاران کەمترن لە سەردەمانی حوکمڕانی حیزبی تۆری (موحافیزین) ، ئەمە جگە لەوەی کە مانگرتن و ناڕەزاییەکان لە ناوەڕاستی ساڵەکانی حەفتاوە لە کەمبوونەوە و نوشوستیدان (تەنها ساڵێك کە تۆزێك لەوان نەچێت ساڵی 2011 بوو) .
ڕیکۆردی فەرمی مانگرتنەکان لە بریتانیادا لە ساڵی 1890 وە هەیە ، ئەوە دەردەخات کە مانگرتنەکان لە ساڵانی حەفتاکانەوە بەرەو

کەمبوونەوەو بۆ کارایی ڕۆیشتون جگە لە هەندێك كات نەبێت . بەڵام لە ساڵی 1990 وە ژمارەو کارایی مانگرتنەکان لە ساڵانی پێشخۆی کەمتر بووە . ئەم لینکەی خوارەوە زانیارییەکی زۆری تیادایە لەسەر ئەو کێشەیە و هۆکارەکانیشی ڕوندەکاتەوە گەرچی من ئەو هۆکارانە بە فاکتەری سەرەکی لەم گرفتەدا، نازانم.

/http://isj.org.uk/why-are-there-so-few-strikes

بەشی دووهەم:

لای زۆرینەیەك لە چەپ بە تایبەت کۆمۆنیستەکان، شێواندنی بزوتنەوەی سۆشیالیستی و هۆکاری نەگەیشتن بە سۆشیالیزم، لە ‘ستالین’ و سەردەمی فرمانڕەوایی ئەوەوە، دەستپێدەکات . کەمینەیەکیش وای دەبینن کە ستالین چشتێکی نەکردەوە جگە لە بەجێگەیاندنی پرۆسەی ‘لیننیەت’ و پراکتیزەکردنی بیرۆکە و تیوری خودی ‘لینین’ خۆی نەبێت.

بەڵام گەر بە وردی تاو و توێیەکی مێژوو بکەین و بە بیرێکی فراوانەوە ئاوڕێکیش لە واقیعی ڕابوردوو و ئێستاش بدەینەوە ، ڕەنگە تا ڕادەیەك بتوانین گەلێك لەوانەی کە ڕویداوە و لۆمەی ستالین و لینین-مان لەسەریان کردوە، لە مارکسەوە سەر دەربهێنێت ، یا لانی کەم ئەشکالێکمان سەبارەت بە مارکس لا دروستبکات.

با سەرنجێکی بیانوو و پاساوەکانی کۆمۆنیستەکان بدەین و دوای ئەوە ئاوبەرێکی سەرچاوەکەی بکەین ، بزانین لە کوێدا دەگیرسێتەوە.

• ڕێکخستن و پارتی کرێکاران:.

ئەوەی کە پاڵی بە ‘لینینە’ وە ناوە بۆ دروستکردنی پارتی شۆڕشگێڕ و کارکردنی کۆمۆنیستەکان، گواستنەوەی هۆشیاری چینایەتی بووە بۆ ناو ڕیزەکانی کرێکاران . ئەو لە کرداردا باوەڕی بەوە نەبووە کە هۆشیاری چینایەتی لە زەمینەی کارکردن و ململانێی چینایەتی نێوان خودی کرێکاران و بورجوازی سەرهەڵدەدات. ئەمە لە لایەك لە لایەکی دیکەشەوە ‘ لینین’ باوەڕی بە کۆنترۆڵکردنی چینی کرێکاران هەبووە لەلایەن کۆمۆنیست و پارتەکەیانەوە. ئەو باوەڕی بەڕ بزوتنەوەی خۆڕسکی نەبووە ، هەمیشەش ئەو بزوتنەوە خۆڕسکیانەی بە حوکمی نەبوونی پارتی شۆڕشگێڕی خاوەن زەبت و ڕەبت و هەبوونی ناوەندی دیمۆکراسی لەو پارتەدا, بە بێ سەروبەرە و ئاژاوە، داوەتە قەڵەم.

‘لینین’ باوەڕی وابووە بۆ ڕودانی شۆڕش بارودۆخی زاتی و بابەتی گرنگن . لە بارودۆخی زاتیدا بۆ شۆڕش هۆشیاری چینایەتی لای گرنگ بووە و هەنگاوی گەورە بووە چونکە ئەو هۆشیارییە لەناو کرێکاراندا، بەڵای ئەو، ونە. بۆ ئەمەش ئەو کاری لەسەر دروستکردنی ئەو پارتە کردووە و باوەڕی وابووە کە کۆمۆنیستەکانی ناوەوە و

دەرەوەی کرێکاران هۆشمەندترین کەسانێکن، دەکرێت پارتی پێشڕەو بەو کەسانە دروستبکرێت و پێشڕەوایەتی چینی پڕۆلیتاریا، کرێکاران، بکات بەرەو مەنزڵی کۆتایی کە گرتنەدەستی دەسەڵاتی دەوڵەتی دیکتاتۆری پڕۆلیتاریایە، دواتریش بەرەو کۆمۆنیزم .

لینین، لە کتێبە بەناوبانگەکەیدا " دەبێت چی بکرێت؟" بناخەی تەواوی پلان و پڕۆگرامی حیزبی بەلشەفی دانا و هەر لەوێدا پەنجە بۆ زەبتوڕەبتی حیزبیانە ڕادەکێشێت و دەیەوێت بیکاتە ڕێنمایی "دەلیلی " کارکردنی ئەندامانی حیزب.

من لەم خاڵەدا نامەوێت بە درێژی لەسەر ئەو کتێبە و پلان و پڕۆگرامەکەی 'لینین' بڕۆم چونکە پێموایە ئەوەمان کە ڕۆژێك لینینی یا مارکسی-لینینی بووبێتین ئەو کتێبەمان نەك هەر خوێندۆتەوە بەڵکو دەرخیشمان کردبوو. ئەوەی کە لای من گرنگە لیرەدا، ئەوەیە کە بلێم لینین ئەمەی لە خودی مارکسەوە هێناوە . مارکس لە بەیانی شیوعی-دا لە بەشی دووهەمدا، لە پەیوەندی کرێکاران و کۆمۆنیستەکاندا، دەڵێت " کۆمۆنیستەکان پارتێکی جیا دژ بە پارتەکانی دیکەی چینی کرێکاران دروست ناکەن"
https://www.marxists.org/archive/marx/works/1848/communist-manifesto/ch02.htm

لەم دێڕە کورتە دا ، مارکس دوو شتمان بۆ دەخاتەڕوو ، یەکەم: کۆمۆنیستەکان و کرێکاران جیاوازن . دووهەم: هەبوون و ڕەوابوونی پارتی کرێکارانەیە. ئەو ئایدیایەی کە 'لینین' سەبارەت بە دروستکردنی حیزب هەیبوو ، لە مارکس -ەوە وەری گرتوە.

John Molyneux کە ئەکادیمی و نوسەرە و زیاترلە 12 پەرتوکی لەسەر کێشەی جیاواز جیاواز هەیە یەکێك بوو لە ڕابەرەکانی " سۆشیالیست وەرکەر پارتی " برتانیا و ئێستاش لەگەڵ هەمان حیزب بەڵام لە ئیرلەندە کاردەکات ، یەکێکە لەنێو کەسە دیارەکان کە لە مارکس بەباشی گەیشتبێت و توانیوێتی لینین بە مارکسەوە پەیوەستبکاتەوە . سەبارەت بە زۆر مەسەلە لەوانە ' حیزب' 'پڕۆلیتاریا/کرێکاران' و دیکتاتۆری پڕۆلیتاریا' و ' شۆڕش' یەکجار زۆری نوسیوە . لێرەدا من وەکو بەڵگەنامەیەك پەنجە بۆ هەندێك لە نوسینەکانی سەبارەت بە پارتی پێشڕەو، ڕادەکێشم . ئەو دەڵێت " بەڵام کاتێك کە یەکێك لەسەر تئیورەکانی مارکس سەبارەت بە پارت دەدوێت، بابەتەکە باسی پارتییە سیاسییەکان بەگشتی نییە، بەڵکو پارتە شۆڕشگێڕەکەیە کە ئامانجی ئەو، هەڵگێڕانەوەی کاپیتالیزمە- بەتایبەت کەسێك کە قسە لەسەر تێزی مارکسی سەبارەت بە پارتێکی سیاسی پڕۆلیتاریانە، دەکات، چونکە ، بە دڵنیاییەوە ، ئەوە دیدی ئەوە کە " بە تەنها پڕۆلیتاریا، بە هەقەت چینێکی شۆڕشگێڕن" مۆلێنوکس هەر لە درێژەی

ئەو نوسینەیدا لە شوێنێکی دیکەدا دەڵێت " ....لە ڕاستیدا مارکس زۆرجار پێشنیاری ئەوەی کردووە لە تەواوی مانای وشەدا، بە هەستێکی تەواوەوە، ناتوانرێت کرێکاران بەچین وەرگیرێن هەتا پارتی جیاوازی خۆیان بینانەکەن... دەتوانین لە مانیفێستی کۆمۆنیستدا ئەوە بدۆزینەوە کە ' ڕێکخستنی پڕۆلیتاریا لە چینێکدا، دواتریش لە پارتێکی سیاسیدا ، بەبەردەوامی غەمگینی/دڵەڕاوکێیە لە کێبڕکێی نێوان کرێکاران خۆیاندا'. هەروەها لە بڕیاری کۆنفرانسەکەی نێونەتەوەیی یەکەم، لەندەنی 1871 واهات ' پڕۆلیتاریا دەتوانێت تەنها بە دامەزراندنی پارتێکی سیاسی جیاواز بۆخۆی، وەک چین، کار بکات '. " لە درێژەی ئەو نوسینەدا لە شوێنێکی دیکەدا، بە ئاماژەکردن بە مارکس دەڵێت " ئەم خۆڕێکخستنەی پڕۆلیتاریا لە پارتێکی سیساسیدا زەروورییە/ جەوهەرییە بۆ سەرکەوتنی شۆڕشی کۆمەڵایەتی کە لە هەدەفی کۆتاییدا : هەڵوەشاندنەوەی (ئتلغاکردنەوە) چینەکان."

https://www.marxists.org/history/etol/writers/molyneux/1978/party/ch01.htm

ڕەنگە لە ڕوی تیورییەوە پێشڕەوی شۆڕشگێڕ نێتی نەبووبێت کە ڕێکخراوێکی جیا لە چینی کرێکاران دروستبکات و لە چەقی بزوتنەوەکەیاندا خۆی بە هەموو شتێك بزانێت. لینین و ئەوانی دیکەیان نێتیان وابووە کە ئەمان تێکەڵ بە بەشێك لە چینی کرێکاران بن بە مەبەستی کردنی جەدەلی ململانێی چینایەتی و گواستنەوەی هۆشیاری سۆشیالیستییانە بۆ ناویان. بەڵام لەو ماوە درێژەی سەردەمی مارکسەوە تا ئێستا مامەڵەی پارتە سۆشیالیست و کۆمۆنیستەکانمان لەتەك کرێکاراندا بۆ دەرکەوتووە، کە هەمیشە خۆیان بە دەستەی پێشڕەو هۆشمەند و ڕۆشنبیر زانیوە و لە حەقیقەتیشدا لە دەرەوەی دەسەڵات و لە دەسەڵاتیشدا توانیویانە یاخود هەوڵی جددیان بۆ کۆنترۆڵکردنی کرێکاران داوە.

بەشی سێهەم:

• دەوڵەت و ناوەندگەرایی و دەسەڵاتخوازیی:

وەکو لە سەرەوە وتم هەندێك لەو چەپ و کۆمۆنیستانە نوشستی بزوتنەوەی سۆشیالیستی و نەگەیشتن بە قۆناغی سۆشیالیزم دەگێڕنەوە بۆ 'لینین' بەوەی کە گوتویەتی و کردوویەتی. بە بۆچونی من ئەمەی کە 'لینین' کردویەتی لە خودی ' مارکس و ئینگلسەوە' وەریگرتوە کە ئەوانیش هەردوکیان زۆر پێیان لەسەر ناوەندگەرایی و دەسەڵات، داگرتووە. لە نێونەتەوەیی یەکەم وەکو ڕێکخراوێکی جیهانی کرێکاران، هاوکاتیش سێنتەرێك، لەوێوە فرمانەکان و پەیامەکان بۆ

خوارەوە دەنێررا و دروشمە ئەمرییەکەی کە " ئەی کرێکارانی جیهان یەکگرن" بوو، کە لەوێدا مارکس لە سەری سەرەوەی ئەو ڕێکخراوەوە بوو . هەر لەوێشدا بوو کە مارکس پەیگیریی لە ڕێکخراوێکی ناوەندگەرایی دەکرد ، ئەوەش لەلایەن باکۆنینەوە ڕەتکرایەوە. باکۆنین باوەڕی وابوو ڕێکخراوی ناوەندگەرایی حەماسی شۆڕشگێڕانەی خەڵک و خۆڕسکییان خامۆش دەکات . ئەمەش یەکێك بوو لە هۆکارەکانی وەدەرنانی باکۆنین و هاوڕێکانی لە ڕیزەکانی نێونەتەوەیی.

مارکس باوەڕی وابووە پاش کۆنترۆڵکردنی ئامرازەکانی بەرهەمهێنان ، قۆناخێکی کاتیی، دەبێت، کە دیکتاتۆرییەتی پڕۆلیتاریایە و ئەم قۆناخەش بۆ تێپەڕکردنی کۆمەڵ لە سۆشیالیستییەوە بەرەو کۆمۆنیزم زەرووریە. گەرچی ئەم تیورە لای مارکس لە ساڵی 1870 دا لە پەرتوکی بەرنامەی گۆتادا خرایە ڕوو ، بەڵام "لە ڕاستیدا لە ئایدیۆلۆجیای ئەڵمانیدا، تیوری دیکتاتۆریی پرۆلیتاریای (هێشتا ئەو ناوەی نەداوەتێ) بە جۆرێك لە جۆرەکان، خراوەتەڕوو "......هەموو چینێك ئامانجی پاوانەکردنە بەڵ پڕۆلیتاریاشەوە کە بەرەو هەڵوەشاندنەوەی فۆرمی کۆمەڵی کۆنی دەبات بە تەواوی و بەگشتی ، یەکەمجار دەبێت دەسەڵاتی سیاسی بگرێتە دەست تاکو نوێنەرایەتی بەرژەوەندی بە هەقەت وەکو بەرژەوەندی گشتی، بکات کە لە چرکەی یەکەمدا زۆری بێدەهێنرێت کە بیکا" لا 52 و 53 ئایدیۆلۆجی ئەڵمانی { لەو لینکەی خوارەوە وەرگیراوە} " قۆناخی گواستنەوە ، قۆناخی گۆڕانی شۆڕشگێڕانەیە " لە نێوانی کۆمەڵی کاپیتالیستی و کۆمۆنیستدا" مارکس نوسیویەتی " قۆناخی گواستنەوەی شۆڕشگێڕانە لەمیانەوە بە ئەویان دەگەیەنێت" بەرنامەی گۆتا، چاپی 1870.

لێرەدا گرنگ نییە جۆری دەوڵەتەکە چۆنە و کێ بەڕێوەی دەبات ، چونکە هەر دەوڵەتێك بچوك یا گەورە زۆر یان کەم پێویستی بە سوپا و پۆلیس و دادگاو یاسا و ئیدارەی بیرۆکراتی و دەزگەی سیخوڕی و ..هتد هەیە، کەواتە دەوڵەتی کرێکاران / پڕۆلیتاریاش ناتوانێت خۆی لەمە بپارێزێت .

لە ڕەدی ئەمەدا باکۆنین نوسویەتی " ئەگەر دەوڵەت هەبێت ، ئەوە هەیمەنەکردنیش دەبێت و سەرەنجامەکەش کۆیلایەتی. دەوڵەت بە بێ کۆیلایەتی ، بەکراوەیی بێت یاخود فێڵکردن ، ناسەلمێنرێت ، ئەمەیە کە ئێمە دووژمنی دەوڵەتین . مانای چییە ' پڕۆلیتاریا هەڵدەکشێ بۆ چینی فرمانڕەوایی؟" لەم جەدەلەی نێوانی مارکس و باکۆنیندا ، باکۆنین پرسیار لە مارکس دەکات " ئایا هەموو 40 ملیۆن (کرێکارانی ئەڵمانیا) دەبنە ئەندامانی حکومەتەکە؟" باکۆنین پەرتوکی دەوڵەت و ئەنارکی لا 178. مارکس لەوەڵامدا " بە دڵنیاییەوە! بۆ سیستەمێك کە لە حوکمی خۆسەری

کۆمۆنێتییەکانەوەیە" مارکس و تێبینییەکانی 519 . لە شوێنێکی دیکەدا کاتێك کە مارکس لەسەر دەسەڵاتی پڕۆلیتاریا و جوتیاران دەنوسێت، دەڵێت " پڕۆلیتاریا … پێویستە وەکو حکومەت ئەو پێوەرانەی کە پێوستێتی وەریانگرێت…"
بۆ زانیاری زیاتر تکایە تەماشای ئەم لینکە بکە:
http://www.marxisthumanistinitiative.org/alternatives-to-capital/karl-marx-the-state.html

باکۆنیین لە بەرانبەر خواستی مارکس و هاوڕێکانیدا بۆ دەوڵەت، دەوڵەتی پڕۆلیتاری و دەسەڵاتی سیاسی بۆچون و ڕای خۆی بە ئاشکرا وتووە، تا ئەو ڕادەیەی کە دەڵێت " من بێز لە کۆمۆنیزم دەکەمەوە لەبەر نکوڵیکردنی لە ئازادیی هەرەها لەبەرئەوەی دەتوانم پێشبینی شتێك لە مرۆڤ نەکەم بە بێ ئازادیی. من کۆمۆنیست نیم لەبەرئەوەی کۆمۆنیزم پێ لەسەر ئەوە دادەگرێت و هەموو دەسەڵاتی کۆمەڵ وەردەگرێت و دەیداتە دەست دەوڵەت، لەبەر ئەوەی بە زەروورەت ناوەندگەرایی لە موڵکیەت لە دەستی دەوڵەتدا کۆتایی دێنێت، لە کاتێکدا کە من هەڵوەشاندنەوەی دەوڵەتم دەوێت" .
http://www.politicalsciencenotes.com/political-ideas/comparison-between-karl-marx-and
بەداخەوە پێشبینییەکەی باکۆنیین سەبارەت بە دەوڵەتەکەی مارکس و دەسەڵاتخوازی پارتی کۆمۆنیست "بەلشەفی" نزیکەی نیو سەدە دوای قسەکەی، هاتە دی.
مارکس لە پەرتوکی ڕەخنەی بەرنامەی گۆتادا ، باشتر ئەم مەسەلەیەی ڕوونکردۆتەوە دەڵێت " لە نێوانی قۆناخی سۆشیالیستی و کۆمۆنیزمدا قۆناخی گواستنەوەی کۆمەڵ لە ڕێگای دەوڵەتی دیکتاتۆری پڕۆلیتاریاوە دەبێت" گەرچی مارکسییەکان پێ لەسەر ئەوە دادەگرن کە گوایە مارکس مەبەستی لە دەوڵەت نەبووە بەڵکو لە زەبروزەنگی شۆڕشگێڕانەی پڕۆلیتاریانە بووە . بەڵام بە ئاشکرا دیارە کە مارکس مەبەستی دەسەڵات و دەوڵەتی پڕۆلیتاریا بووە، چونکە مارکس لە شوێنی دیکەشدا پێداگریی لە سەر هەبوونی دەسەڵات و ناوەندگەرایی دەکاتەوە. با لەوە گەڕێین کە مارکس و ئینجلس هەردووکیان ڕازیبوون بە ونبوون و لەناوچوونی دەوڵەت لە ڕێگای دەسەڵاتی پڕۆلیتاریا و دەسەڵاتەکەیەوە ، کە هیچ وەختێك نە ئاوەز و نە ئەزمونی دووروو و درێژی دروستبوونی دەوڵەتیش ، ئەوەیان نە پەسەندکردووە و نە سەلماندویانە . دەوڵەت هەمیشە خۆی و ئامرازی بەهێزکردنەوەی خۆی نوێدەکاتەوە.
تەنانەت لەهەندێك شوێندا مارکس بەشداریکردنی لە هەڵبژاردن و

پەڕلەماندا ڕەوا کردوە " ئایا لایەنگریی بەشداریکردن لە هەڵبژاردنەکانی بورجوازیدا نەبوون، هەروەها هەڵبژاردنی کاندیدەکانی کرێکاران بۆ پەڕلەمان؟ لە ڕاستیدا لە چەند وڵاتێکی دیاریکراودا هەتا وا بیریان دەکردەوە کە زۆربەی پەڕلەمانتارەکانی چینی کرێکاران دەتوانرێت قۆناخی گواستنەوەی ئاشتیانە بێت، بۆ سۆشیالیزم " [تکایە بۆ زانیاری زیاتر تەماشای تێبینی 62 لەو لینکەی سەرووتریانا بکە]

دوو مەسەلە لای ما رکس زۆر گر نگ بوون یەکەم ناوەندگەرایی دووهەم بە پیشەسازیکردنی وڵات . تا ئەو کاتەشی کە مرد ئەو پەیگیری لەسەر ئەو دوو مەسەلەیە دەکرد و بە دوو بناخەی گرنگی دادەنا لە بۆ بیناکردنی سوشیالیزم. هەر لەبەر ئەوەش هەردوکیان (مارکس و ئەنگلس) نەك هەر لایەنگر و شەیدای ناوەندگەرایی لە بواری سیاسیدا بوون بەڵکو لە بواری پیشەسازی و ئابوریشدا هەر وابوون ، خۆشیان هەرگیز نکوڵییان لەم ڕاستییە نەکردووە. من لە سەرەوە باسم لە ناوەندگەرایی لە بواری سیاسیدا کرد .

مارکس و ئینگلس تەماشای دەسەڵاتیان واکردووە کە بناغەییە بۆ دسپلینکردنی پرۆلیتاریا و گوێڕایەڵی بوون . ئینگلس زۆر بە ڕاشکاوییەوە ئاوا وەسفی کارگە دەکات " قوتابخانەیەکی هیراشی /قوچکەییە بۆ گوێڕایەڵێتی و ئەمرکردن" لا190 Ecology or Catastrophe, The life of Murray Bookchin, By Janet Biehl

لە کتێبێکی دیکەیدا، بووکچین دەڵێت " مارکس و ئینگلس نەك هەر لە سیاسەت بەڵکو لە بواری کۆمەڵایەتی و پیشیسازیشەوە، سێنترالیست بوون. هەرگیز ئەم ڕاستییەیان نکوڵی لێنەکردووە، نوسینەکانیان و دیراسەکانیان لەتەك وەسفە ڕاستەوخۆکانیان بۆ سیاسەت، ڕێکخراوێتی، نایشارنەوە. هەر زوو لە سەرەتای مانگی ئازاری ساڵی 1850 دا بوو، لە پەیامەکەی لە کۆمیتەی ناوەندییەوە بۆ گروپی کۆمۆنیست (Central Council to the Communist League ، مارکس " بانگەشەی ئەوەی کرد کە کریکاران بە تەنها تێنەکۆشن بۆ یەکتایی و تاکێتی کۆماری ئەڵمانی، بەڵکو دەبێت تێکۆشانیشیان بە زۆری و لێبڕاوانە بۆ ناوەندگەرایی دەسەڵاتیش لە دەستی دەسەڵاتی دەوڵەتدا، بێت" …. هەر لەو پەڕەگرافەدا بە بەردەوامی دووبارەبێتەوە و ئەنجامگیری ئەوەی کردووە " هەر وەک لە فەرەنسای 1793 دا ئەڵمانیای ئەمڕۆش کە بە ڕێگای ناوەندگەرییەکی پتەو و مەزبوتدا تێدەپەڕێت کە ئەمەش لە حەقەتدا مەهامی پارتێکی شۆڕشگێڕە" لە ساڵانی دوای ئەوەش هەمان شت بەردەوامبووە، کە جەنگی فرانکۆ بروسیا دەستی پێکرد ، بۆ نموونە ، مارکس بۆ ئینگلسی نوسی" فەرنسییەکان پێویستیان بە بەزاندن هەیە. گەر بڕۆسییەکان بیبەنەوە، ناوەندگەرایی (

مەرکەزییەتی) دەسەڵاتی دەوڵەت بەسسوود دەبێت بۆ سێنترەلایزکردنی چینی کرێکارانی ئەڵمانیا" لا 140 The Murray Bookchin Reader Edited By Janet Biehl.

مارکس، وەکو خودی خۆشی ، کابرایەك بووە کە ڕۆحی خۆسەپێنەرێتی تیادابووە ، هیچ وەختێك ئامادەی لێدوانی لەخۆبێڕاوانە و یەکگرتنەوە لەگەڵ ئەوانەشی کە ناکۆکی زۆر سەرەکی لە تەکیاندا نەبووە ، نەبووە . هەر کەسێکیش پیداچونەوەیەکی پەیوەندی نێوانی مارکس و نەیارەکانی و نامەکانی نێوانیاندا بکات ، وەکو لەتەك جۆزیف پرۆدن و میخایل باکۆنین و ماکس شتێرنە و ئەوانی دیکەدا، کردویەتی ئەو ڕاستییەی بۆ دەردەکەوێت.

بەشی چوارەم:

- **چینی پڕۆلیتاریا و تەکنەلۆجیا:**

ڕۆح و جەوهەری هزری مارکس لە خۆئامادەکردندا بۆ شۆڕش و هێزە بزوێنەرەکەی، لە چینی پڕۆلیتاریا و گەشە و پێشەوەچوونی تەکنەلۆجییادا ، چڕبێتەوە. هەر ئەمەش بووە کە سەرجەمی لێکۆڵینەوە مێژوویەکانی مارکس لەسەر تەکنەلۆجیا و پێشکەوتنی و سەرمایەداریی و کەڵەکەبوونی سەرمایەو زێدەبایی و ململانێی نێوانی پڕۆلیتاریا و بورجوازی ، بووە، تاکو بیسەلمێنێت کە کۆمەڵی ئایندەی سۆشیالیزم لەسەر دەستی کرێکاراندا دروستدەبێت، ئەمەش یانی سۆشیالیزم نایەتە دی هەتا کۆمەڵ بەسەرمایەدارییدا تێنەپەڕێت. لەم دیدەیەشەوە مارکس نەك هەر بەهایەکی یەکجار زۆری بۆ کرێکاران لە کۆمەڵ و ئابورییاندا داناوە بەڵکو دەسەڵاتداریشیاندەکات و دەیانخاتە پێگەی دەسەڵاتەوە . مارکس هیوایەکی یەکجا گەورە بە کرێکاران دەبەستێت، تا ئەو ڕادەیەی وەکو بوکچین دەڵێت " مارکس نوسوێتی و دەڵێت ئەگەر هەرکاتێك پڕۆلیتاریا کاپیتالیزمی بە سروشتی قەبوڵکرد ، ئەوە هەموو هیواکان بۆ شۆڕش ، وندەبێت"

Ecology or Catastrophe, The life of Murray Bookchin, By لا285 Janet Biehl

هاوکاتیش مارکس ئەوە باشدەزانێت کە لەو سەردەمەی ئەودا کرێکاران لە وڵاتە پیشەسازییەکاندا زۆر کەمایەتیبوون و لە دەرەوەی ئەو وڵاتانەشدا یا هەر نەبوون یاخوود یەکجار کەمبوون . کاتێك کە مارکس گەشەی کرێکاران بە گەشەی تەکنەلۆجیاوە دەبەستێت ، ئیدی ئەو هەستەی خۆی ناشارێتەوە کە گەشەی وڵاتان لە ڕوی تەکنەلۆجیاوە کە بەرهەمهینەری کرێکارانە ، ئەگەر ئەمەش لەسەر وێرانی وڵاتێکیش و پلیشانەوەی خەڵکەکەشی بێت ، لای ئەو گرنگ نییە . باشترین نمونەیەکیش ' کۆمپانیای ڕۆژهەڵاتی هیندییە' لە چەرخی 19 دەدا کە

مارکس یەکجار دڵی پێیخۆشبوو.
جانێت لە لاپەڕەی 60 ی هەمان کتێبدا دەڵێت، بووکچین دەڵێت ” مارکس وای بینیوە کە کاپیتاڵیزم پەیامێکی مێژویی پێیە بۆ پێشخستنی تەکنەلۆجیا بۆ ئاستێك کە ئیدی دەتوانێت پێداویستییەکانی بەشەرییەت دابین بکات” دیسان هەر لەو پەرتوکەدا لە لاپەڕە 190دا، نوسیوێتی ” لەوەش زیاتر، مارکسیزم پەیگیرانە دەسەڵاتخواز بووە. مارکس و ئینگلس تەماشای دەسەڵاتیان واکردووە کە بناغەییە بۆ دسپلینکردنی پڕۆلیتاریا و گوێڕایەڵی بوون . ” هەتا مارکس کاپیتاڵیزمی وادەبینی کە بە وێرانکردنی فۆرمە ئابوورییەکانی پێشینە و گەشەپێدانی تەکنەلۆجیا ، ڕۆڵێکی مێژویانەی پێشکەوتنخوازیانەی بینیوە. ئەو وا بیریکردۆتەوە کە کۆمەڵی چینایەتی زەروورەی مێژوییە بۆ بەدەستهێنانی بناغەی ئازادی بەشەرییەت ......بوکچین سەبارەت بەم تێزە و بۆچوونەی مارکس دەڵێت مارکسیزم ” پێشکەوتوترین ئایدۆلۆجییە لە کاپیتاڵیزمی پێشکەوتوودا”
David Graeber لە پەرتوکە نوێیەکەی کە بە ناوی The Utopia of Rules لە لاپەڕەی 121 و 122 دا، ئەویش لەسەر بۆچونەکانی مارکس سەبارەت بە تەکنەلۆجیا و سوود ، دەدوێت، بە بەڵگەوە قسە لەسەر هەندێك بۆچوونی ئەو دەکات کە نەهاتنە دی. یەکێك لەوانە شۆڕشکردنە لە ئامرازەکانی بەرهەمهێناندا ، دەیڤد دەڵێت ” ئەرگویمێنتە تایبەتییەکەی مارکس ئەوە بووە، بەهۆی فاکتەری دیاریکراوی تەکنیکییەوە بەها(قیمە) و هەروەها قازانجیش دەبێت لە کاری مرۆق، دروستبکرێت . بەم هۆیەشەوە کێبڕکێی خاوەنکارگەکان ناچار بە ماشێنایزکردنی بەرهەم لە پێناوی هێنانەخوارەوەی تێچووندا (کولفە) دەکەن، بەڵام ئەمە لە کاتێکدا ناو بەناو قازانجێکی وەختی بۆ چەند کارگەیەك هەیە، بەڵام بە گشتی کارایی ئەم ماشنیزکردنە لە ڕاستیدا بڕی (معەدەل) قازانج لە هەموو کارگەکاندا دەهێنێتە خوارەوە. ئەوە ئێستا نزیکەی دوو چەرخە ئابورییناسەکان دیبەیتی ئەوە دەکەن ئایە بە ڕاستی ئەمانە هەموی ڕاستە. بەڵام ئەگەر ئەوە ڕاستبێت ، ئەی بۆ بڕیارێکی وا غەریب لە لەیەن پیشەسازیکەرانەوە، نادەن، بۆ پارە ناخەنە توێژینەوە بۆ داهێنانی کارگەکانی ڕۆبۆت، کە هەموو کەسێك لە شەستەکاندا، پێشبینی ئەوەی دەکرد، لەبری ئەمە دەستپێکردنی گوستنەوەی کارگەکانیان بۆ شوێنانی چڕی کار ، بۆ شوێنیێ تەکنەلۆجیای کەمتر، لە چین یاخود جیهانی باشوور، کە عەقڵ باشتر دەیگرێت، کرد”
دەیڤد هەر لەو بەشەی کتێبەکەیدا لە لاپەڕە 143 دا دەڵێت ” کاپیتاڵیزم لە سروشتی تەکنەلۆجیدا پێشکەوتووە وادەردەکەوێت مارکس

و ئینگلس لە سەردەمی حەماسییەکەیاندا بۆ شۆڕشی پیشەسازی لەو ڕۆژانەدا سەبارەت بەمە، بە تەواوی هەڵە بوون . یاخود زیاتر بە دیاریکراوی ئەوان ڕاستبوون کە پەیگیرییان لەسەر ئەوە کردووە کە ماشێنایزکردن لە پیشەسازی بەرهەمهێناندا، سەرئەنجام کاپیتاڵیزم وێراندەکات، بەڵام هەڵە بوون لە پێشبینیکردنی ئەوەی کە مونافەسەی مارکێتەکان خاوەنکارگەکان ناچاردەکات کە بەرەو ماشێنایز، مل بنێن"

لەتەك ئەو ئەرکە گەورەی کە مارکس خستویەتیە سەرشانی کرێکاران، بڕوایشی بەوە هەبووە کە کرێکاران دەبێت شوورا و کۆمیتە و ئەنجومەنەکانی خۆیانیان لە کارگە و کارخانەکانیاندا هەروەها لە شوێنەکانی دیکەشدا هەبێت ، وەکو ئەنجومەنێك، لیژنەیەکی دەسەڵات . ئەمەش یانی دەسەڵاتدانە دەستی کرێکاران و بڕبەشکردنی باقییەکەی، دروستکردنی دەسەڵاتێك لە شێوەیەکی بچوك یا گەورەدا ڕێگاخۆشکردنە بۆ نەبوونی یەکسانی و دادوەری کۆمەڵایەتی . بووکچین لەو دیمانەیەی کە Janet Biehl ی برادەری کردویەتی، سەبارەت بە کۆمیتەی کرێکارییەکان دەڵێت " گەر کرێکاران لە پرۆژەکەیاندا خۆیان وەکو هاووڵاتیان لەبری کرێکاران نەبینن، کەواتە ئێمە دەرگە بۆ گریمانێکی بەهێز دەکەینەوە کە ئەوان بانگەشەی دەسەڵات لە شوێنەکانیاندا ، لەسەر حسابی ئەنجوومەنە جەماوەرییەکان، دەکەن. ئەمەش یانی کێشانەوەی دەسەڵات لە ئەنجومەنە جەماوەرییەکە و دانی بە شوێنی سەر کار، ئا بەو شێوەیە تۆ درز لە یەکێتی ئەنجوومەنە جەماوەرییەکە دروستدەکەیت و هەروەها ئەگەری زیاتری شوێنی سەر کار وەک توخمێکی سەرپەرشتیکار لە پەیوەندیدا لەگەڵ ئەنجوومەنە جەماەرییەکەدا" درێژە بە قسەکانی دەدات و دەڵیت لێمگەڕێ با ئاسانی بکەم : " کە شوێنی سەر کار دەسەڵاتی زۆری هەبوو ، ئەنجوومەنی جەماوەری دەسەڵاتی کەمە- هەروەها دەسەڵاتی کەمتر کە شوێنی سەر کار هەیەتی ، ئەنجومەنە جەماوەرییەکە دەسەڵاتی زۆرتری هەیە" لا 162 The Politics of Social Ecology, Libertarian Municipalism. By Janet Biehl

سەبارەت بەچینی کرێکاران، مارکسییەکانی ئەمڕۆ، بەتایبەت مارکسییەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوین دەبێت ئەو پێناسەیە لای خۆیان ساغبکەنەوە. ئایە تێگەیشتنی ئەوان لەچەمکی پڕۆلیتاریا، کرێکاران، هەر هەمان شتە کە مارکس کاتی خۆی هەیبووە؟ گەر ئەوان هەمان پێناسە پەسەند دەکەن ،ئەوە لەتەك واقیعی ئەمڕۆ و جیهانەکەیدا ناگونجێت و گریمانی شۆڕشیش، نییە . خۆ ئەگەر ئەوان هەموو خەڵکانی دیکە کە لە ئۆفیس و شۆپەکان و شوێنەکانی دیکەدا و

بە بێکار کەمئەندامانەوە و خانەنشینکراوانەوە بە کرێکار بدەنە قەڵەم ، یاخود وای دەبینن کە کێشەی ئەمڕۆ لە نێوانی لە سەدا یەك و لە سەدا نەوەدونۆکەی دیکەیەتی. ئا لەم حاڵەتەدا ئەوان دەبێت پیاداچونەوەیەك بە بۆچونە مارکسیەکانی خۆیاندا سەبارەت بە پڕۆلیتاریا، بکەن.

ڕەنگە گرنگیش نەبێت چ پێناسەیەك بۆ کرێکاران دەکەن ، بەڵام ئەوەی کە گرنگە و من تا ڕادەیەکی زۆر دڵنیام ئەوەیە کە چینی کرێکاران زۆر لە سەردەمی مارکس لاوازترە و هیوای شۆڕشیش لە سەردەمی ئەودا زیاتر بوو تا ئێستا. دیارە لەمەدا پێشبینییەکەی مارکس نەهاتە دی کەوای دەبینی کە کاپیتالیزم گۆڕهەڵکەنی خۆی دەبێت و بە پێشکەوتنی تەکنەلۆجیا و زۆربوونی پڕۆلیتاریا ڕوودانی قەیرانە یەکبەدوایەکەکانی ئابوریی، ئیدی زەنگی لێدانی شۆڕشیش نزیکتردەبێتەوە .

گەر تەماشایەکی واقیعیانەی دونیا بکەین لەم چەرخەدا و تا ئێستاش بزوتنەوەی کرێکاران و خەڵکی لە ئاستێکی یەکجار نزمدان جگە لە فەرەنسا و یۆنان . تەنانەت هەوڵی سەرەکی ئەوانیش نەك بردنەپێشەوەی بزوتنەوەکەیە و دابینکردنی داخوازی زیاتر ، بەڵکو دەستبەسەراگرتنی ئەوانەی کە پێشتر بەدەستهێنراون ، تاکو لە دەست نەچن. هەر لەبەر ئەمەش من ڕام وایە کە ئێمە لە قەیرانێکی یەکجار گەورەداین نەك سەرمایەداری. لەم بارەشەوە من چەند وتارێکم نوسیوە و دواترینیان " ئایا ئەم قەیرانە ئابوورییە قەیرانی سەرمایەدارییە، یاخود قەیرانی ئێمەیە؟ "
http://zaherbaher.com/2016/08/18/%d8%a6%d8%a7%db%8c%d8%a7%e2%80%8c-%d8%a6%d9%87%e2%80%8c%d9%85-%d9%82%d9%87%e2%80%8c%db%8c%d8%b1%d8%a7%d9%86%d9%87%e2%80%8c-%d8%a6%d8%a7%d8%a8%d9%88%d9%88%d8%b1%db%8c%db%8c%d9%87%e2%80%8c-%d9%82%d9%87

سەبارەت بە تەکنەلۆجیا و ڕۆڵەکەی: هەروەکو لە سەرەوە ئاماژەم پێکرد گرنگێتی تەکنەلۆجیا بۆ مارکس و مارکسیەکان لە بنیاتنانی سۆشیالیزمدا زۆر گرنگ بووە ، بە واتایەکی دیکە هاتنی تەکنەلۆجیای پێشکەوتوو لای ئەوان پێداویستییەکی مێژوویی بووە بۆ دروستکردنی هێزە بزوێنەرەکەی شۆڕش، کرێکاران، هەم بۆ قورتاربوون لە کێشەی کەمبەرهەمیی ، کە مارکس کەمبەرهەمیی بە نەبوونی تەکنەلۆجیای پێشکەوتووە گرێداوە و ئەو مەترسی ئەوەی هەبووە بەرهەم بەشی دانیشتوان ناکات.

لە وردکردنەوەی ئەو خاڵەی سەرەوە دەتوانین دوو خاڵی گرنگ ڕەچاو بکەین . یەکەم : هاتنی تەکنەلۆجیا بە هاتنی چینی بورجوازی قۆناغی

گەشەکردنی پیشەسازییەوە بەستراوەتەوە . هەر ئەمەش بووە کە مارکس ئەوەی کە بورجوازی کردویەتی بە شۆڕشی زانیوە و لایەنگری کردوە و تا ئێستاش لەناو مارکسییەکاندا واباوە کە بورجوازی لەو سەردەمەدا چینێکی شۆڕشگێڕ بووە. دووهەم: کە تەواوکەری خاڵی یەکەمە بووەتە دانانی بەردی بناخەی بەشکردنی قۆناخەکانی بەشەرییەت بە مەبەستی گەیشتن بە کۆمەڵی سۆشیالیزم لای مارکسییەکان ، وەکو کۆمەڵی کۆمیۆنەی سەرەتایی ، بەندایەتی ، فیوداڵیزم ، کاپیتاڵیزم ، سۆشیالیزم ئەمجا کۆمۆنیزم. ئەم ڕیزبەندییە لای مارکسییەکان بە لینینیشەوە زیاتر گرنگی ڕۆڵی پرۆلیتاریا و تەکنەلۆجیای دووپاتکردەوە، پێداگریی لەسەر ئەوە دەکرد کە قسەکردن لەسەر کۆمەڵی سۆشیالیزم بۆ وڵاتانێك کە لە قۆناخی سەرمایەداری زۆر گەشەکردودا، نەبن ، ئەوە خەو و خەیاڵە، دوورکەوتنەوەیە لە واقیع و داخوازییە کۆمەڵایەتییەکانی سەردەم ، ئەمەش کارێکی وایکرد کە ئەگەر پارتە کۆمۆنیست و بەلشەفییەکانی جیهان باوەڕ و دروشمیشیان کۆمەڵی سۆشیالیزم بووبێت، بەڵام بە کاری کردە کارو تێکۆشانیان بۆ بە پیشەسازیکردنی وڵات، کۆمەڵ، کردووە ، بۆ زیاتر کۆیلە کردنی کرێکاران، ڕەنجدەران. بەشخوراوان، بووە ،هەر ئەمەش بووە کە لە زۆربەی وڵاتانی دونیادا دەستیان لەتەك چینی بورجوازی، خۆیان وتەنی ” نیشتمانی” تێکەڵکردوە و بە چینێکی شۆڕشگێڕیان داناوە و پشتگیرییان لێکردووە . دەرئەنجامی بەڕێکردنی ئەم سیاسەت و پراکتیکەکردنشی دروستکردنی دەوڵەتی سۆشیالیستی ، دیمۆکراتی نیشتمانی ، فرمانڕەوایی گەلیی ، دیمۆکراتی گەلی و گرتنەبەری سیاسەتی گەشەکردنی ناسەرمایەداری بەرەو سۆشیالیزم لە عێراق و هەندێك شوێنی دیکە بە دەستتێکەڵکردنی لەگەڵ حکومەتە فاشییەکاندا لە بەرەیەکدا.

کەواتە وەکو کورد دەڵێت ئەو ئاگرە بۆ دووکەڵ نییە. ئەمەی کە لەسەردەمی ‘لینین’ و دوای ئەویش پەیڕەودەکرا ، هەر هەمووی گەر بە وردی بڕوانیت خودی مارکس سەرچاوەکەیەتی، وردە وردە قسە و بۆچون و تیئورەکانی مارکس لەسەر دەستی لینین و پاشڕەوانیدا، گەشەی پێدراوە و خراوەتە پراکتیکەوە .

بە بۆچونی من ئەو دوو خاڵەی کە لە سەرەوە ئاماژەم پێکردن پڕۆلیتاریا و تەکنەلۆجیا لەگەڵ دابەشکردنی پێشکەوتنی بەشەرییەت بەو قۆناغانەوە بە مەبەستی گەیشتن بە کۆمەڵی سۆشیالیزم، گەوەرەترین زەربەیان لە بزوتنەوەی سۆشیالیستی داوە و بەربەستێکی یەکجار گەورە بوون لەبەردەمیا. ئاشکراشە کە دەردی ئایدۆلۆجیا هیچ دەرفەتێکی بۆ مارکسییەکانی پاش مارکس نەهێلاوەتەوە تاکو سەر لە دووتوێی کتێبەکان بەرزبکەنەوە بە مێشکی خۆیان تێزێك بیر بکەنەوە

و بزانن ئایا ڕاستی ئەمە لە کەتواردا دەبینرێت یا نا؟ پرسیارێك لە خۆیان بکەن خۆ ئەگەر ئەمە ڕاستی تیادا بێت ئەوە شۆڕشی سۆشیالیستی لە وڵاتانی پیشەسازی دواکەوتودا هەرگیز ڕوونادات ؟ ئەی ئەو شۆڕشە چۆن ڕوودەدات؟ هەنگاوە عەمەلییەکان بۆ ئەم پرۆسەیە چین؟ لە هەقەتیشدا واقیعیش و ئەزموونەکانیش ئەوەیان نیشاندا نە حیزب دەتوانێت ئەمە بکات و نە پڕۆلیتاریاش دەتوانن یەکبگرن و دیکتاتۆری پڕۆلیتاریاش بنیات بنێن؟! خۆ ئەگەر ئەوەش ڕوویدا ئەی چۆن ئەم قۆناخی چینایەتییە لە ڕێگای دەسەڵاتەوە، دەوڵەتەوە، دەگوێزرێتەوە بۆ قۆناخی بێ دەسەڵاتیی، بێ چینایەتی؟ ئەمانە و کۆمەڵە پرسیارێکی دیکە هەن کە بۆ مارکسییەکان گرانە لە واقیعدا وەڵاممان بدەنەوە، مەگەر وەڵامەکەی تەنها لە بێگەی کتێبەکاندا بدۆزنەوە .

بەشی پێنجەم:

• تەکنەلۆجیا و سروشت و ژینگە و ئیکۆلۆجی:

لایەنێکی دیکەی خراپیی لە پێشکەوتنی تەکنەلۆجیا بە تێزی مارکس و مارکسییەکان کە بە مەرجێکی سەرەکی بۆ شۆڕشی سۆشیالیستی، دادەنێن ، لە ڕاستیدا خاڵێکیشە لە دژایەتیکردنی ژینگە و ئاژەڵ و تەواوی گیانلەبەرانی سەر ئەم گەردوونە . هاوکاتیش ئەو بایاخ و بەها گەورەیە کە خودی مارکس بۆ مرۆڤی دڕندەی داناوە کە ” بەنرخترین سەرمایەیە لە دوونیادا”!! .

ئەوەندەی من بزانم ‘لینین’ شتێکی وای لەسەر ژینگە و سروشت و بوونەوەرەکانی دیکەی سروشت ، نەنوسیوە ، ئەوانەشی کە نوسیوێتی، ئەویش وەکو مامۆستاکەی ، مارکس، لە ڕوانگەی پاوانەکردنییەوە بۆ دابینکردنی خۆشگوزەرانی بۆ مرۆڤەکان ، یا ڕاستتر بۆ کرێکارەکان، قسە و باسی لەسەر کراوە.

مارکس لەسەر پاراستنی ژینگە و سروشت شتی نوسیوە ، بەڵام هزر و ئایدیای بە کردەوە دژایەتی سروشت و بوونەوەرانی دیکەی جگە لە مرۆڤ، کردوە. ئەو خواستویەتی کە مرۆڤ سروشت پاوانە بکا و سەری پێدانەوێنێ بۆ خواست و خۆشی مرۆڤ ، کە ئەمەش لای مارکس تەنها و تەنها لە ڕێگای تەکنەلۆجیاوە دەبێت، ئیدی لەم بارەدا لای ئەو گرنگ نەبووە کە تەکنەلۆجیا سروشت و ژینگەکەی وێرانەکات و بونەوەرەکانی لەناودەبات یا لانی کەم کەمیاندەکاتە وە و ڕەویان پێدەکات. هاوسەنگی لە نێوان سروشت و مرۆڤدا ، مرۆڤ و تەکنەلۆجیادا ، لای مارکس ونبووە . ئەو هاوسەنگییەی کە چەندێك سروشت خزمەت بە مرۆڤ دەکات و بەرەو پێشەوەی دەبات ، ئەوەندەش

مرۆڤ دەبێت خزمەت بەو بكات و وەكو سەرچاوەی سامانێكی بەهادار كە دەتوانرێت تەواو یپێداویستیەكانی ژیان لە هەموو بوارەكاندا بۆ مرۆڤ دەستەبەر بكات.
ئەوەی كە ئەمڕۆ بەسەر مرۆڤدا بە‌ هۆی كارەساتە سروشتییەكانی وەكو لافاو و هەریكان و زیادبوونی پلەی گەرما و ڕودانی كارەساتی دیكە، دێت، دەرئەنجامی دژایەتیكردنی سروشتە لە ڕێگەی تەكنەلۆجیاوە بۆ كەڵەكەكردنی زیاتری سەرمایە ، كە ئەمەش مرۆڤكردە ، واتە كاری مرۆڤە نەك شێتبوونی سروشت.
تەكنەلۆجیاو چڕبونەوەی چینی پڕۆلیتاریا و گەیشتن بە قۆناخی سەرمایەداری هیچ وەختێك و هەرگیزیش تەنانەت مەرجی لاوەكیش نین بۆ بیناكردنی كۆمەڵی سۆشیالیستی/ ئەناركیستی . ئەوەی كە بنەما زەروورییەكانی بنیاتنانی ئەو كۆمەڵە، دەسەپێنێت، كۆمەڵێكی پڕ لە كەمایەتییەكی دەستەبژێر، لە هیراشییەت، لە باڵادەستی و دەسەڵات و پاوانەكردنی كۆمەڵ و خێر و خۆشییەكانی سروشت و ناو كۆمەڵ، لەگەڵ هەبوونی زۆرینەیەكی بندەست و فرمانپێكرا و ڕەنجدەر و چەوساوە و بەشخوراو لە كۆمەڵدا . ئەمانەش لە هەموو قۆناخەكانی كە لەسەرەوە باسمكردن ، جگە لە قۆناخی كۆمەڵی سەرەتایی كۆمۆنوێڵی، بوونیان هەبووە، ئیدی ئەوە گرنگ نییە لە سەردەمێكدا كۆیلە، جوتیار یاخود كرێكار بووە . ڕاستە شێوەی چەوساندنەوەكان ، كۆمەڵەكان گۆڕاون بەڵام جەوهەری چەوساسندنەوەكان ، كە لە ڕێی هەبوونی كۆمەڵە چینایەتییەكە و كۆمەڵی هیراشییە‌وە ، بووە، هەر ماوەتەوە زیاتر وچڕتریش بووەتەوە.

درێژەی هەیە □ □ □ □ □ □

Sep 2016

بەشی شەشەم و كۆتایی:

- **مافی چارەنوسی و دروستكردنی دەوڵەت-نەتەوە:**

سەردەمی ژیانی لاوێتی ماركس و ئینگلس و گەشەی فكرییان وقسەكردن لەسەر شتگەلێكی زۆر، نەیانـدەتوانی خۆیـان لـە گەرمـەی پرسـی نەتەوایەتی و بزوتنەوە نەتەوەییەكانی ئەو سەردەمە، لابدەن . ئەو سەردەمە كێشەی پۆڵۆنیا كە بۆ ساڵانی 1795 دەگەڕایەوە و هەبوونی كێشەی ئیرلەندە كە چەند سەدەیەك كۆڵۆنیالی بریتانیابووە و هەر لە ساڵی 1801 بەتەواوەتی بە بریتانیاوە بەستراوەتەوە . هەروەها جولەكە و چیك و هەنگاری و بولگارییەكان و سلاڤەكان . كێشەیەكی گەرم بوون و دواتریش كە شۆڕشی فێبرووەری 1848 ی فەرەنسا ڕوویدا ، ئیدی ئەمە هەم گوڕێكی گەورەی بە كێشەی ئەو نەتەوانە داو هەم

چینی بورجوازیشی لای مارکس و ئینگلس گرنگتر، کرد ، کە پێناسەی ئەوان بۆ ئەو شۆڕشە شۆڕشێکی بورجوازی دیمۆکراتیکە و خەبات بۆ ئازادی نەتەوە دەکات ” لەو کاتەدا مارکس و ئینگلس باوەڕیان وابوو کە بورجوازی دەتوانێت ڕۆڵی مێژوویی پێشکەوتوو لە پاکێدانی فیوداڵیزمدا ببینین ، وەڕای ئەوەی نیشانەی ڕوونی ئەوە دەرکەوتبوو کە ئامادەیە سازش لەتەك کۆنە کۆماندەکاندا ، بکات چونکە ترسی ئەوەی هەبوو کە هێزی چینی کرێکارانی گەشەکردوو هاوپەیمانە بۆ خەباتی ئەنتی فیوداڵی” . مارکس و ئینگلس هەر لێرەدا نەوەستاون، کاتێك کە هاتنە سەر قسەکردن لەسەر ئەڵمانیا ” ئا لەو کاتەدا مارکس و ئینگلس کە قسە لەسەر ئەڵمانیا دەکەن ، شرۆڤەی ئەوەیان کرد کە ئەمەش مانای وایە کە چینی کرێکاران دەبێت لەگەڵ بورجوازیدا بەیەکەوە هەرکاتێك کار لە ڕێگای شۆڕشگێڕانەوە، دەکات شەڕ دژی پادشایی ڕەها و هەموو فیوداڵ و هاوشانەکانی و هەروەها پیتی بورجوازی، بکەن ” لێرەدا پرسیارێك خۆی قوتدەکاتەوە : بۆچی دەبێت هاوپەیمانی بورجوازی بکات دژی پیتی بورجوا؟ ئەی بۆ هاوکاری پیتی بورجوا نەکات دژی بورجوازی؟

http://links.org.au/node/164

بێگومان ئەم بۆچونانەی ئەوان لەو ڕوانگەیەوە سەریگرتووە کە یەکگرتن و پشتیوانیکردن لە بورجوازی لە بەرژەوەندی کرێکاران دەشکێتەوە ، بە تایبەت لەم قۆناخەدا گوایە لەبەر ئەوەی کە مەهامی سۆشیالیزم نزیکدەخەنەوە. هەر ئەم هەڵوێستەش بووە کە مارکس لە کێشەی هندستاندا لەگەڵ بورجوازیدا بووە چونکە بە چینێکی زانیوە کە پێشکەوتن و گەشەکردنی سەرمایەداری بەخۆی لە هیندستاندا هەڵگرتووە ، ئیدی بۆ گوێدانە پلیشاندنەوەی خەڵکەکەی .

لە کێشەی پۆڵۆنیادا مارکس و ئینگلس کە پەیگیرییان لە سەربەخۆیی و مافی چارەنوسی کردوە ئەو دوو فاکتەرەیان ناسیوە واتە زوڵمکەر و زوڵملێکراو، نەتەوەی زۆرلێکراویش دەبێت مافی چارەنوسی هەبێت. لە مانگی نۆڤەمبەری 1847 دا لە یادکردنەوەی ڕاپەڕینی پۆلۆنییەکاندا ، لە کۆبونەوەکەی لەندەندا، ئینگلس قسەی لەسەر ڕزگاری پۆلۆنیا کرد ، لەوێدا ئەوەی یادی بیسەران، ئامادەبووان خستەوە کە ئەمان وەکو ئەڵمانیا بەرژەوەندیان لە ڕزگاری پۆڵۆنیادایە جونکە ئەمان پۆڵۆنیا دەچەوسێننەوە و دوای ئەوەش ئەڵمانیا خۆی لەم خاڵی عارە پاکدەکاتەوە و ئەڵمانیا ناتوانێت ئازاد بێت بە چەوساندنەوەی پۆلۆنیا ” نەتەوەیەك ناتوانێت ئازاد بێت ، هاوکات بەردەوام بێت لە داپڵۆسینی نەتەوەکانی دیکەدا”

لەگەڵ ئەو خیتابە حەمەسیياشدا ئینگلس ئەو مافەی کە بۆ پۆلۆنییەکان و ئەڵمانییەکان و ئیتالییەکان و هەنگارییەکان کە بە

” نەتەوە مێژووییە مەزنەکان” ناسرابوون، ڕەوا بینیوە کەچی بۆ هەندێک نەتەوەی دیکەی بە ڕەوا نەبینوە ، کە یەکێك لەوانە ‘سلاڤییەکانە’، بیانوی ئینگلس بۆ ئەمەش ” ئەو تێبینی ئەوەی کردووە کە مەیلی سەرمایەداری بەرەو ناوەندگەرایی دەوڵات و دروستبوونی دەوڵەتە گەورەکان، ئەو (ئینگلس) مەیلی خەباتی نەتەوە بچوکەکان لە دژی چەوساندنەوەی نەتەوایەتی بۆ هەبوونی دەوڵەتی خۆیان ، بەکەم دەگرت- گرتنەبەری ڕێگای لەنێوبردنی سنوورە قەومییەکان ڕەنگە یەکەمجار پێویست بکات بە زیادکردنی زاوزێ، (واتە زیادکردنی ژمارە)- ئەم فاکتە دواتر لینین ڕەچاویکرد “ هەمان لینکی سەرەوە.

سەبارەت بە ئیرلەندەش مارکس هەڵوێستی جیا جیای هەبووە کاتێك کە دەڵێت ” بۆ ماوەیەکی درێژ بڕوام وابووە کە گریمانی ڕوخاندنی ڕژێمی ئیرلەندەییەکان لە ڕێگای چینی کرێکارانی ئینگلیزەوە پاوانەکراوە . دیراسەیەکی قوڵ لە ئێستادا، قەناعەتی پێچەوانەکەی پێکردم. چینی کرێکارانی ئینگلیزی هەرگیز شتێك بەدەستناهێنێت ، هەتا خۆی لە ئیرلەندە ڕزگار نەکات” هەمان لینکی سەرەوە.

لە نامەیەکیدا ، مارکس، کە لە ساڵی 1867 دا بۆ ئینگلسی ناردوە، ئاوا دەست پێدەکات ” وا ڕاهاتبووم کە لام جیابوونەوەی ئیرلەندە لە ئینگلەند مەحاڵبوو….ئێستا وا بیردەکەمەوە کە ئەوە حەتمییە، گەرچی ڕەنگە فیدرەیشن بەدوای جیابوونەوەدا بێت” تێبینی ژمارە 12 هەمان لینك.

ئەم پشکنینەی مارکس و ئینگلس-م بۆیە کرد تاکو ئەوە بسەلمێنم کە لینین مەسەلەی نەتەوایەتی و نیشتمانی لە باخەڵی خۆیەوە دەرنەهێناوە بەڵکو ئەم زیاتر و ڕوونتر لە سەر پرسی نەتەوایەتی قسەی کردووە و پراکتیزەشی کردوە.

مەسەلەی کۆڵۆنیکردن و دژایەتی کردنی ئیمپریالییەت و بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی بە تایبەت لە سەردەمی لینین و نوسیسینی پەرتوکی ” بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی گەلانی ڕۆژهەڵات ” بووە بەڵگەنامە و ڕێپیشاندەر (گایدێك) بۆ پاشڕەوانی خۆی هەر وەکو چۆن کتێبی ” دەبێت چی بکرێت” بووە گایدێک بۆ بینای حیزبی کۆمۆنیستی . ئیدی ئەم کێشەیە زیاتر برایە پێشەوە و باوەڕ بە مافی چارەنوسی بە مافی دروستکردنی دەوڵەتیشەوە ، خرایە ناو پەیڕە و پڕۆگرامی زۆرینەی حیزبە کۆمۆنیستییەکانەوە ، گەرچی لە زۆر وەختدا ئەم پرنسپڵە دەکرایە قوربانی پەیوەندی نێوانی شورەوی جاران و حکومەتە ” نیشتمانیەکان” یاخود پەیوەندی نێوانی حیزبە کۆمۆنیستەکانی ناو خودی وڵات و ” بورجوازی نیشتمانی”.

بێگومان لەم حاڵەتەدا زیاتر ڕەچاوی پرۆسەی گونجاندن (تەوافوق) لە نێوانی پارتە بورجوازییەکان، “بورجوازی نیشتمانی” و حیزبە

کۆمۆنیستەکاندا ، لە بەرژەوەندی شورەوی جاران، کراوە و کەمتر باس لە ڕۆڵی کرێکاران و دیکتاتۆرییەتی پڕۆلیتاریا کراوە.
ئەوەی سەرەوە خۆی مەسەلەیەکەو چەندەها وتاری دەوێ ، بەڵام ئەوەی کە من دەمەوێت سەرنجی خوێنەری بۆ ڕابکێشم ئەوەیە کە مەسەلەی نەتەوایەتی و ڕزگاری نیشتمانیش، وەکو پێشتر وتم، داهێنەری لینین نییە ، ڕاستە لینین گەشەی بەمە داوە و تا ڕادەیەك گشتگیریی کردەوە بەڵام لە هەقەتدا لینین ئەم تیورەی لەسەر بناخەی کێشەی پۆڵۆنیا و ئیرلەندە داناوە کە وەکو باسمکرد ،مارکس لە سەردەمی خۆیدا لەسەر ئەم دوو کێشەیەی نوسیوە و بایاخی زۆریشی پێداون .
ڕەنگە ڕاستی تیادا بێت گەر بڵێن ئەگەر مارکس باسێکی لە ئیرلەندە و پۆڵۆنیا نەکردایە ، ئەوە لینینیش نەیدەتوانی وا پەیگیریی لە تیئورییە نەتەوەییەکەی بکات.
دەرئەنجام:
ئەوەی کە ‘ لینین’ وتویەتی و کردونی شتێك نەبووە کە مارکس قسەی لەسەر نەکردبن. لێکدانەوە و توێژینەوەکانی مارکس، لای مارکسییەکان بە زانست لە قەڵەم دەدرێن، بەڵام بەڵگەیەك نییە کە ئەوە بسەلمێنێت. ئەوانەی کە ئەو باسیکردون و پێشبینی ڕوودانی دەکردن، ڕویان نەدا و زەرەرێکی زۆریشی لە بزوتنەوەی سۆشیالیزم، دا. مارکسییەکان دەبوایە پیاداچونەوەیەکیان بە ‘مارکس’ دا بکردایەتەوە، چونکە زەمانی ئیستا و سەردەمی مارکس زۆر جیاوازن و چینی کرێکاران گۆڕاون و تەکنەلۆجیا زۆر پێشکەوتوە، دوای ئەوەش هەندێك هەڵەی مارکس هەیە کە کاتی خۆشی و ئێستاش هەر هەڵە بوون وەکو : مارکس هەمیشە لە مەترسی کەمی بەرهەمدا ژیاوە و لای ئەو نەبوونی یا کیفایەتنەدانی بەرهەم هۆکارێکە لە بەرگرییکردنی ئەو لە تەکنەنۆجیا و خاڵی سەرکەوتنی شۆڕشی سۆشیالیزمیشە . دیسانەوە پەرستنی تەکنەلۆجیا و گەشەکردنی سەرمایەداری لای ئەو مەرجی ڕودان و سەرکەوتنی تەواوی سۆشیالیزمە، بەڵام لە هەقەتدا ئەوە وا نییەو ژیانیش شکستی بەو لێکدانەوەیە هێنا. پێناسەی ئەو بۆ کرێکاران کە چینێکی شۆڕشگێڕن، گەر کاتی خۆشی تا ڕادەیەك ڕاست بوو بێت بە حوکمی ئەوەی کرێکاران بارودۆخییان لەو سەردەمەدا لە ئێستا، جوودا بووە. ڕەنگە کاتی خۆی کرێکاران شۆڕشگێڕبووبێتن بەڵام ئێستا تەنانەت لە شوێنێکی سەرکاریشدا هەمویان ناتوانن بۆ ئەنجامدانی چالاکییەک یەکبگرن تەنانەت لە تەنها ڕۆژێکی مانگرتنیشدا. کرێکاران پارێزەریی تەواوی ئەم سیستەمەن، ئەوەی کە لای ئەوان گرنگە لەدەستنەدانی کارەکەیانە هەتا ئەوە لەسەر حسابی کوشتنی ملیۆن کەسانی وڵاتانی دیکە و وێرانکردنی خاکیشیان بێت. ئەمەش لەمڕۆدا زۆر بە ئاشکرا دەبینین . دیسانەوە کردنی کرێکاران بە چەقی

لابەلاکردنەوەی هەموو کێشەکان هەڵەیەو ئێمە سۆڤێتی کرێکارانمان ناوێت و کۆمیتەکانی ئەوان دەبنەوە بە بەشێك لە دەسەڵات، لەمەشیاندا مارکس دەسەڵات و ناوەندگەرایی ویستووە ، کە بەڕای من ڕاستنەبووە . مارکس و مارکسییەکان باوەڕیان بە شۆڕشی سیاسی واتە دەسەڵاتگرتنە دەست ، هەیە، بەڵام شۆڕش دەبێت شۆڕشی کۆمەڵایەتی بیت و لە بنی کۆمەڵەوە دەستپێبکات هەمو لایەنەکانیش بگرێتەوە، ناشتوانرێت بە تەنها قسە لەسەر کێشەی چینایەتی بکەیت بۆ ئەوەی کە هەدەفیش لە هیراشییەتیش لە هەموو بوارەکانی کۆمەڵدا بگریت. دەبێت ئەوەش بزانرێت کە بایاخنەدان بە پرسی ئیکۆلۆجی، قسەکردن لەسەر شۆڕش مەحاڵە . لە مەسەلەی دابەشکردنی قۆناغی سۆشیالیزم بە سۆشیالیزم و کۆمینیزم و کە دواتریش ‘لینین و ستالین’ باشتر و وردتر تیورەکەی ئەویان نەخشە کێشایەوە و کۆمەڵی بەشەرییەتیان بە 5 قۆناغ دابەشکرد ، کە گوایە بۆ ئەوەی کۆمەڵی سۆشیالیزم بنیات بنرێت دەبێت ئەم قۆناغانە ببڕێت و کۆمەڵ بە سەرمایەداریدا تێپەڕ بکات، بەمەش گەورەترین زەربەیان لە بزوتنەوەی سۆشیالیستی دا. هەر ئەمەش بوە هۆی دروستبون و گرتنەبەری ڕێگای گەشەکردنی ناسەرمایەداریانە ، حکومەتی شەعبی، گەلیی ، کرێکاریی نیشتمانی هتد. سەبارەت بە ناوەندگەرێتی و بە پیشەسازیکردنیش بۆ گەیشتن بە سوشیالیزم، واقیع سەلماندی کە مارکس دیسانەوە هەڵە بوو.

تۆ … نەژاد عزیز سورمێ

تۆ ،
تۆ .. ژانێکی تری ناخی ئەفسانەکانی .
تۆ ..
بۆ من ،
تانەی چاوی ..
شەختەی ڕێگا ..
خانەی خەفەت .
بۆ ئەوانیش ،
پەیژەی نەشئە
تەنکاوی دەریا
هەواری ئاسوودەیی …

تۆ .. هەواڵێکی خۆشی..
بێ مانگە دەسکردەکان
بێ پەیك دەگەیتە جێ .
بەڵام تۆ..
وەك چڵەکانی ڕۆژپەڕ
حەقیقەتێکی بۆشی..
تاڵ تاڵ ،
بێ جیاوازی
بەسەر ئاسمانەی ڕەوزەنی
هەموو (من)ە کان دادەباری..

تۆ..
لە نێوان (ئا) و (نە°) دا
پرسیارێکی ،
لەقوڵایی چاخە بەردینەکانەوە
هەڵداشتراویە خوار..
بەرد نییە.. سەرت پێ نەکەوتبێ
دار نییە.. لە سنگت نەچەقیبێ
ڕووبار نییە .. نەیبردبی..

تۆ..
تۆ لە یەك کاتدا نهێنی چۆلپەرستی و
دڵڕەقی شارستانیەتی..

تۆ..
چرای بەر ئاستانەی پەرستگای
هەردەمە و لە دەستی کاهینێك دای .

تۆ ڕوناهی دۆزەخی
گوناهەکان جوانتر دەردەخەی..
تاریکایی بەهەشتی
پاکیزەیی و باشیەکان حەشار ئەدەی..

تۆ
تۆ ژانی.. بەڵام ژانێکی تر ..
تۆ کچێنیی مێژووی.. تۆ
تۆ..
ئاخ.. تۆ

تۆ.. بەهەر حاڵ (تۆ) ی !

23/4/1993